

Канд. екон. наук, доц. Олійник Т. І., Сліпенко О. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВА В ПОВОЄННИЙ ЧАС**

Сільське господарство є однією з базових галузей економіки України та має стратегічне значення для держави. Воно не лише забезпечує продовольчу безпеку країни, а й формує вагомую частку експортного потенціалу, зміцнюючи позиції України на світовому аграрному ринку. В умовах воєнного та після-воєнного відновлення роль аграрного сектору зростає ще більше, адже саме він здатний забезпечити стабільні валютні надходження, зайнятість населення в сільській місцевості та підтримку суміжних галузей – переробної промисловості, транспорту, логістики. Аграрне виробництво, як і будь-яка інша сфера господарювання, підпорядковується загальним економічним законам попиту і пропозиції, конкуренції, вартості та прибутковості. Водночас воно має специфічні риси, зумовлені тісним зв'язком із природними ресурсами. Кліматичні умови, якість ґрунтів, забезпеченість водними ресурсами, тривалість вегетаційного періоду – усе це безпосередньо впливає на обсяги та структуру виробництва. Україна володіє близько третинною світових запасів чорноземів, що створює потужний потенціал для розвитку рослинництва. Проте зміни клімату, зростання частоти посух та екстремальних погодних явищ вимагають впровадження адаптивних технологій землеробства, зрошення та систем управління ризиками.

Особливістю сільського господарства є поєднання економічного та природного процесів відтворення. Виробничий цикл часто не збігається з трудовим періодом: значна частина часу припадає на природне дозрівання продукції без безпосередньої участі працівників. Саме тому галузь характеризується вираженою сезонністю. Вона зумовлює нерівномірне використання трудових ресурсів, техніки та фінансових коштів протягом року, що потребує ретельного планування грошових потоків і диверсифікації діяльності (наприклад, поєднання рослинництва і тваринництва або розвиток переробки).

Важливим індикатором ефективності діяльності аграрних підприємств є собівартість продукції. Вона відображає сукупність витрат на виробництво,

зберігання, транспортування та реалізацію продукції. Зниження собівартості за умови збереження якості дозволяє підвищити рентабельність і зміцнити конкурентні позиції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Для цього необхідний точний управлінський облік, впровадження систем бюджетування, контролінгу та цифрових рішень для моніторингу витрат.

Сучасний етап розвитку аграрного сектору неможливий без інновацій. Технології точного землеробства (GPS-моніторинг техніки, дрони для обстеження полів, датчики вологості ґрунту), автоматизація виробничих процесів, використання високопродуктивних сортів і гібридів культур дозволяють підвищити врожайність і зменшити витрати ресурсів. Особливої уваги заслуговує цифровізація агробізнесу: впровадження ERP-систем, аналітики великих даних, супутникового моніторингу [1-3].

Не менш важливим є вдосконалення логістики та інфраструктури. Ефективна організація зберігання (елеватори, холодильні склади), оптимізація транспортних маршрутів, розвиток портової інфраструктури та альтернативних шляхів експорту безпосередньо впливають на кінцеву вартість продукції. У післявоєнний період модернізація транспортної мережі та відновлення зруйнованих об'єктів інфраструктури стане одним із ключових факторів відновлення конкурентоспроможності галузі.

Крім економічного значення, сільське господарство виконує важливу соціальну функцію – забезпечує зайнятість у сільській місцевості, сприяє розвитку громад та підтримує продовольчу стабільність. У перспективі підвищення ефективності аграрного виробництва має базуватися на принципах сталого розвитку: раціональному використанні земельних ресурсів, збереженні родючості ґрунтів, впровадженні екологічно безпечних технологій та розвитку органічного виробництва.

Таким чином, підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору України потребує комплексного підходу – поєднання економічної ефективності, технологічної модернізації, логістичної оптимізації та екологічної відповідальності. Саме це створить основу для стабільного розвитку галузі в умовах сучасних викликів і післявоєнного відновлення держави.

Список використаних джерел:

1. Негрей М. В. Цифрова трансформація аграрного сектору: перспективи, виклики та рішення. *Наукові записки НаУКМА. Економічні науки*. 2023. Т. 8, № 1. С. 94-100. <https://doi.org/10.18523/2519-4739.2023.8.1.94-100>.
2. Гринько Т. В., Гвініашвілі, Т. З., Сотула В. В. Особливості управління збутовою діяльністю підприємства в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023 № 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-8>.
3. Гринько Т. В., Гвініашвілі Т. З., Каліберда М. С. Стратегічне управління підприємством в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. № 50. 2023. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-71>.

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Широких Д. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ДЛЯ ПІДТРИМКИ
СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА**

Сучасні умови господарювання характеризуються зростаючою динамічністю, невизначеністю та турбулентністю бізнес-середовища, що зумовлює необхідність системного перегляду традиційних підходів до стратегічного управління розвитком підприємства. Управління змінами в системі стратегічного розвитку передбачає цілеспрямовану діяльність щодо трансформації структур, процесів, технологій і поведінкових моделей персоналу з метою забезпечення реалізації стратегічних цілей підприємства. Зміни можуть стосуватися модернізації виробництва, впровадження інноваційних продуктів, переходу до цифрових бізнес-процесів, реінжинірингу організаційної структури або формування нової моделі комунікації із зовнішніми стейкхолдерами [3]. Ключовим аспектом є розуміння того, що будь-які зміни вимагають системної підготовки, врахування інтересів учасників процесу, попередження опору персоналу та забезпечення ефективної комунікаційної підтримки. Без якісної управлінської роботи у сфері змін стратегічні плани залишаються декларативними, а підприємство ризикує втратити позиції на ринку.

Базовою передумовою ефективного управління змінами є стратегічний аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища. Зовнішні чинники: технологічні зрушення, поведінка конкурентів, зміни споживчих переваг, регуляторні